

Vedrørende det obligatoriske forfatningsreferendum i den australske forbundsstat fremgår det af *Official Yearbook of the Commonwealth of Australia 1944—45* (?), 60 f., at der siden forbundets stiftelse i 1901 har fundet 18 referenda sted, hvoraf kun 3 med positivt resultat. Enkelstaternes modvilje mod udvidelse af forbundsmagtens kompetence synes at have været af væsentlig betydning for de negative udfald. Deltagerprocenten har gennemgående ligget mellem 50 og 60, medens den ved valg gennem en årrække har ligget fast på omkring 95.

D. Samlet oversigt over forekomst af decisiv folkeafstemning i forskellige lande.

Se efterfølgende skema.

E. Selve betænkningen om decisiv folkeafstemning.

Efter at have givet en kort oversigt over skildringen af folkeafstemnings-instituttet i de 3 bilag stilles det spørgsmål, om der i Sverige findes en sådan utilfredshed med det repræsentative system, der er forudsætningen for folkeafstemnings-instituttets indførelse (21).

1. Angående *obligatorisk referendum* er kun få bemærkninger nødvendige — siges det. Erfaringerne viser, at dette medfører, at talrige spørgsmål, som vælgerne ikke nærer synderlig interesse for, forelægges dem. Deltagelsen bliver ringe og giver ringe vejledning. Selv ikke med hensyn til grundlovsspørgsmål kan systemet anbefales under hensyn til de svenske grundloves detaillerede og tekniske karakter (22—23). Det afgørende postulat må være, at kun spørgsmål af virkelig vigtighed forelægges vælgerne. (24).

2. Også vedrørende *fakultativt referendum* menes, at der ikke er behov herfor. Komiteen finder ikke, at spørgsmålet for tiden er af større aktualitet (25). Der henvises også til, at det svenske demokrati endnu er så ungt.

Der peges på forskellige praktiske problemer, der ville opstå ved indførelse af referendum, således især forholdet til kongens veto-ret. (27).

Hvad angår de emner, der skulle gøres til genstand for behandling, bemærkes, at selvom det må fastholdes, at folkeafstemning kun bør finde sted i vigtige spørgsmål, anses det ikke for muligt nærmere at præcisere, hvad der skal ligge heri.

Hvad betingelserne angår, drøftes følgende muligheder:

- a. Folkeafstemning på begæring af *rigsdagen* anses for overflødig, under hensyn til at der allerede er indført konsultativt referendum. (30).
- b. Folkeafstemning på begæring af et af *kamrene* — voldgifts-referendum — anses for ufornuddent under hensyn til den nuværende ringe modsætning mellem disse (30—31).
- c. Også referendum, knyttet til en *minoritet* indenfor rigsdagen, frarådes:

„Man kan næppe undgå at befrygte, at dersom en sådan ret blev lovfæstet for en minoritet i et af den svenske rigsdags kamre eller i begge, ville den blive udnyttet i et politisk spil mellem rigsdagens majoritet og dens minoritet, der kunne virke lammende på repræsentationens virksomhed. I det hele taget bør folkeafstemnings-instituttet, dersom det findes påkrævet, betragtes som et middel, ikke for en minoritet inden for repræsentationen, men for en opfattelse uden for denne, til at stille dens beslutninger under efterprøvelse, uanset om majoriteten inden for repræsentationen til fordel for beslutningen har været større eller mindre.“ (31).